

Ola Løkkevik

Amerikanske krigsintervensjoner i norske aviser

En kvantitativ innholdsanalyse av Aftenposten og VGs dekning av Gulfkrigen i 1991 og Irak-krigen i 2003.

Fordypningsoppgave i Lektorutdanning i historie for trinn 8-13

Veileder: Michael J. Geary

Mai 2022

Ola Løkkevik

Amerikanske krigsintervensjoner i norske aviser

En kvantitativ innholdsanalyse av Aftenposten og VGs dekning av Gulfkrigen i 1991 og Irak-krigen i 2003.

Fordypningsoppgave i Lektorutdanning i historie for trinn 8-13

Veileder: Michael J. Geary

Mai 2022

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Det humanistiske fakultet

Institutt for historiske og klassiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Innhold

1	Innledning og metode.....	3
1.1	Innledning.....	3
1.2	Problemstilling	4
1.3	Eksisterende forskning	5
1.4	Metode.....	5
1.4.1	Kvantitativ innholdsanalyse	5
1.4.2	Komparativ metode	7
1.5	Avgrensninger	8
1.5.1	Avisutvalget.....	9
1.6	Oppgavens interne oppbygging.....	10
2	Gulfkrigen	10
2.1	Kvantitativ undersøkelse	13
3	Irak-krigen.....	18
3.1	Kvantitativ undersøkelse	20
4	Komparasjon og diskusjon	25
4.1	Er det mer USA-omtale når de intervensjoner militært i andre land enn i fredstid?.....	25
4.2	Retter avisene større fokus til USA enn den stridende motpart?.....	26
4.3	I hvor stor grad fokuserer avisene på enkeltindivider?.....	27
5	Oppsummering og konklusjon	29
5.1	Avsluttende ord	31
6	Kilder.....	32
6.1	Litteratur.....	32
6.2	Andre kilder.....	33

1 Innledning og metode

1.1 Innledning

Gulf-området i Arabia har vært preget av ustabilitet, konflikter og krig helt siden Det ottomanske riket falt på 1920-tallet,¹ og i større grad etter at det britiske imperiet trakk seg ut av området etter å ha trukket opp grensene for det som ble et regionalt statssystem i Midtøsten. Samtidig er landene omkring Den arabiske gulf i besittelse av noen av verdens største og rikeste oljereservoarer. De regionale politiske spillene har derfor stor betydning for det internasjonale oljemarkedets prisutvikling og forsyningsstabilitet. Da USA er verdens desidert største importør av olje – alene importerer de om lag en fjerdedel av all produksjon – er Gulf-området av særdeles viktig verdi både økonomisk, politisk og strategisk for amerikanerne. Sett fra et amerikansk perspektiv vil derfor enhver stabil, og alliert statsmakt i området, være svært ønskelig.

Norge var sammen med USA og 10 andre land med på å grunnlegge forsvarsalliansen NATO, North Atlantic Treaty Organization, den 4. april 1949.² Som NATO-medlem og som en del av det vi kaller den vestlige verden, er de norsk-amerikanske relasjonene historisk sett sterke. Med USAs posisjon som verdens ubestridte ledende militærmakt, samt avgjørende økonomiske og øvrig politiske posisjon, er amerikanske anliggende av stor interesse og verdi for det norske folk. Når en supermakt involverer seg, militært eller på andre måter, i et land langt borte, vekker det norske mediers interesse. Ettersom USA regnes for å være en supermakt, gjelder dette også overført for de amerikanske involveringene i områdene omkring Den arabiske gulf i Midtøsten.

Det er medienes oppgave å formidle kunnskap om verden og opplyse befolkningen. Det være seg aktualiserte nyheter om krig og konflikt, sport og kultur eller underholdning. Media forer ikke publikum med meningene de skal ha, men hvilke saker de skal danne seg meninger om. Media har med andre ord en stor makt over sine lesere, lyttere og seere, da de langt på vei avgjør hvilke saker som får offentlig oppmerksomhet og blir gjenstand for diskusjon og hvilke som ikke gjør det. Av den grunn blir media ofte referert til som *den fjerde statsmakt*, og *den kritiske makt*.³ Dersom ulike temaer ikke blir gjort relevante av media, er det mindre sannsynlig at disse temaene blir gjenstand for undersøkelse fra publikum. Samtidig er det slik at pressen har et visst ansvar overfor fellesskapet det er en del av. Dette blir ofte kalt pressens samfunnsoppdrag, og går ut på at avisene ikke bare skal søke profitt, men har også en plikt til å bidra til kunnskap og debatt.⁴ Dersom de unnlater å presentere enkelte saker, undergraver de dermed sin egen funksjon i samfunnet. Likevel er det enkelte saker, personer, fenomener og strømninger som får større spalteplass og mer omtale i mediene enn andre. Det er det flere grunner til. For det første er det begrenset plass mediene kan presentere informasjon gjennom. Det gjelder både visuelle, lyttbare og lesbare medier. I aviser, som denne oppgaven behandler, er det et visst antall sider og spalter som skal fylles med lesestoff.

---

¹ Cleveland & Bunton 2009:169-170

² Crockatt 1994:71

³ Aalberg & Elvestad 2012:96

⁴ Ottosen, Røssland & Østbye 2012:12

Det er derfor begrensninger på hva en enkelt avis kan inneholde. For det andre foretas det redaksjonelle valg av mediehusenes ledere og redaktører, som styrer hvilke saker det skal fokuseres på og ikke. For det tredje er journalistene som skriver sakene med på å forme hvordan informasjonen blir framstilt gjennom journalistiske og språklige grep. Det er i mediens interesse at informasjonen blir presentert klart og tydelig, slik at forbrukerne enkelt forstår hva som blir skrevet. Samtidig er det en dårlig bevart hemmelighet at mediehusene streber etter å finne vinklinger på saker som skaper oppmerksomhet, debatt og omtale, slik at de selger flere aviser. Det er med andre ord mange faktorer i spill som påvirker innholdet i mediene.

Denne oppgaven vil ta for seg hva som preger nyhetsdekningen til norske aviser under amerikanske krigsintervensjoner, med fokus på to studieobjekter fra Midtøsten-området: Gulfkrigen og Irak-krigen. Studien baserer seg på en kvantitativ innholdsanalyse av et utvalg aviser innenfor en avgrenset tidsperiode. Videre vil de to studieobjektene sammenlignes i en komparativ analyse, for å avduke mulige likheter og forskjeller. Til slutt oppsummeres og konkluderes oppgavens funn i lys av problemstillingen og forskningsspørsmålene som stilles.

1.2 Problemstilling

Denne oppgaven retter fokus mot hvordan norske aviser omtalte to utvalgte amerikanske krigsintervensjoner i Midtøsten – henholdsvis Gulfkrigen og Irak-krigen. Avisene som plasseres under lupen er Verdens Gang og Aftenposten. Oppgavens problemstilling er som følger:

Hvordan framstilles amerikanske krigsintervensjoner i norske medier?

Problemstillingen ligger på et overordnet nivå, og det er derfor nødvendig å behandle underproblemstillinger/forskningsspørsmål. Sammen skal de danne grunnlaget for å besvare den overordnede problemstillingen. Alle forskningsspørsmålene som behandles i denne oppgaven besvares med bakgrunn i undersøkelser gjort i avisdatabasen ATEKST Retriever. Undersøkelsene baserer seg på *ordsøk*, der formålet er å gjøre en kvantitativ opptelling av hvor mange ganger forhåndsutvalgte ord opptrer i avisdekningen. Følgende forskningsspørsmål behandles i oppgaven:

Er det mer USA-omtale når de intervensjoner militært i andre land enn i fredstid?

Retter avisene større fokus til USA enn den stridende motpart?

I hvor stor grad fokuserer avisene på enkeltindivider?

Fokuset i studien ligger på hvordan avisene dekker USA som intervensjonerende makt. Med bakgrunn i Norges sterke bånd til USA er min hypotese i forkant av studien at det er stor oppmerksomhet omkring USA i mediene både i fredstid og underveis i krigene. Jeg tror også at det vil være større fokus rettet mot USA enn mot motparten Irak. Når det gjelder det tredje forskningsspørsmålet tror jeg undersøkelsene kommer til å avdekke at det er et mye større individfokus i dekningen under krigene enn ellers, og at individene blir tillagt stor spalteplass i begge mediehusenes aviser. Selv om USA er hovedfokuset i denne oppgaven, vil

det samtidig være hensiktsmessig å behandle den stridende part for å kunne besvare forskningsspørsmålene på en høvelig måte. Utfyllende forklaring av oppgavens metode beskrives i kapittel 1.4.

1.3 Eksisterende forskning

Det er skrevet mye litteratur om selve krigene, det være seg årsakene til hvorfor de oppstod, de militærstrategiske forholdene før, underveis og etter, og betydning i den internasjonale politikken. Det samme gjelder de politiske forholdene mellom USA og Irak, samt Norges rolle. Det er også gjort noe forskning på mediernes dekning av krigene. Spesielt har mediedekningen under Gulfkrigen blitt behandlet grundig, ettersom dette er blant de første militære konfliktene som verdens befolkning fikk se direktebilder fra gjennom fjernsynet.

Jan Johnsen og Thomas Mathisen har blant annet skrevet boken *Mediekrigen: søkelys på massemediernes dekning av Golfkrigen*, som gir en overordnet oversikt over mediedekningen av Gulfkrigen med et særlig fokus på TV-stasjonene.⁵ Av annen forskning bør også Olav Anders Øvrebø sin masteravhandling *Fortellinger om Golfkrigen: en analyse av NRKs tv-dekning*⁶ fra 1993 nevnes.

Når det kommer til Irak-krigen er det noe mindre forskning å vise til enn tilfelle er med Gulfkrigen. Rune Ottosen og Belinda Jørandli har studert norske aviser dekning av norsk militært nærvær i Syria og Irak, men da med fokus på 2010-tallet.⁷

Det er derimot ikke foretatt noen kvantitative studier av spesifikke avisers dekning av de to utvalgte krigene, slik denne oppgaven tar for seg. Det er heller ikke foretatt noen form for sammenligning mellom dekning av de to studieobjektene denne oppgaven tar for seg. Av den grunn kan denne studien bidra til å økt kunnskap, samt være et utgangspunkt for videre forskning på området.

1.4 Metode

Opgaven tar for seg en historisk analyse av et utvalgt avismateriale, og den metodiske rammen som ligger til grunn er en kvantitativ innholdsanalyse og komparativ metode.

1.4.1 Kvantitativ innholdsanalyse

En kvantitativ innholdsanalyse er en studie som søker mot å beskrive innholdet i et spesifikt budskap på en systematisk, objektiv og kvantitativ måte.⁸ At den er kvantitativ betyr det at man teller opp og organiserer enhetene i innholdet som studeres.⁹ Kvantitative innholdsanalyser kan utføres på, og framstilles på ulike måter. Det kan variere fra å i simpelhet kun bestå av en optelling av en mengde data, eller forekomme i

---

⁵ Johnsen & Mathisen 1991

⁶ Øvrebø 1993

⁷ Ottosen & Jørandli 2018:159-182

⁸ Østbye et.al 2007:210

⁹ Duedahl & Jacobsen 2010:79

mer avanserte utgaver hvor man på en raffinert og i større grad kvalitativ måte, behandler den samme dataen.¹⁰

I denne oppgaven er det snakk om å systematisere og kvantifisere innholdet i et kildeutvalg bestående av tekst fra aviser. Studien går ut på å registrere hyppigheten i forekomsten av enkelte ord i kildematerialet. Resultatene fra den kvantitative undersøkelsen er grunnlaget for å besvare oppgavens forskningsspørsmål og overordnede problemstilling.

Den kvantitative undersøkelsen gjennomføres med hjelp fra databasen ATEKST Retriever. ATEKST er Nordens største mediearkiv for digitale og printede medier, samt TV og radio. I arkivet kan man foreta søk og lese tekster fra tusenvis av kilder. Det eldste kildematerialet er fra helt tilbake til 1945. Arkivet har en rekke søkefunksjoner, som gir en som bruker muligheten til å spesifisere hvilke aviser man ønsker å hente ut informasjon fra, og hvilke søkeord man ønsker at artiklene skal inneholde, eller ikke inneholde. I denne oppgavens studie valgte jeg de to aktuelle nyhetsformidlerne, Aftenposten og Verdens Gang, og ekskluderte dermed alle andre kilder i databasen fra søkene. Videre har databasen en funksjon som gjør det mulig å avgrense søkene i tid. Forut for hvert av de ulike søkene la jeg derfor inn ønsket tidsavgrensning, slik at jeg kun fikk opp resultatene fra den ønskede perioden.

For hvert søk legges det inn ett eller flere søkeord, som databasen dernest finner avisartikler som inneholder de valgte søkeordene. I denne oppgaven av de samme ordene er benyttet for begge studieobjektene, men enkelte ord har vært nødvendig å undersøke eksklusivt for hvert enkelt studieobjekt. For det meste er det benyttet søk bestående av ett ord. I ATEKST-databasen er det også mulig å søke på flere ord av gangen, eksempelvis ord A og B.¹¹ Man kan også ekskludere enkeltord (eks. skal ikke inneholde ord B), i tillegg til at man kan søke etter *enten* ord A *eller* ord B. Det benyttes spesifikke kodeord for å gi søkene disse egenskapene. For søk med flere enn ett ord skriver man AND mellom hvert av ordene man ønsker å søke etter. For å ekskludere ord bruker man kodeordet ANDNOT. Bruker man kodeordet OR mellom søkeordene vil resultatene inneholde minst ett av ordene.

I tillegg til ATEKST-databasen har jeg benyttet meg av Nasjonalbibliotekets arkiv for aviser for å fastslå antall utgivelser fra de ulike mediene i de gitte periodene. Nedenfor kommer en oversikt over hvilke ord det er søkt etter i denne studien, i tillegg til en kort forklaring på hvorfor ordene er valgt ut til å delta.

Ord som representerer de involverte landene i de to krigene, er med i søkene. For Gulfkrigen er dette *usa*, *irak* og *kuwait*. For Irak-krigen er det *usa* og *irak*. I tillegg søkes det etter forekomsten av disse ordene i samme artikler, et såkalt AND-søk i ATEKST. Søkeordet som da benyttes for begge studieobjektene er *usa AND irak*. Det søkes også etter forekomster av landene i tilknytning til krigsbegrepet – *irak AND krig* + *irak AND krigen* og *usa AND krig* + *usa AND krigen*, benyttes i den sammenheng på begge studieobjektene.

---

¹⁰ Duedahl & Jacobsen 2010:80

¹¹ A og B representerer her hver sin ukjent, og er inkludert for å illustrere hvordan kildesøkene i ATEKST-databasen fungerer.

Den neste kategorien av søkeord er de som representerer sentrale personer i de to studieobjektene. Personene som er plukket ut er den irakiske og amerikanske presidenten, samt USAs visepresident, forsvarsminister og ledende general i intervensjonen. For Gulfkrigen er dermed søkeordene *saddam hussein*¹², *bush*¹³, *quayle*¹⁴, *cheney*¹⁵ og *schwarzkopf*¹⁶. For Irak-krigen er det *saddam hussein*, *bush*, *cheney*, *rumsfeld*¹⁷ og *franks*¹⁸.

USA og Iraks hovedsteder søkes det også etter, henholdsvis *washington* og *bagdad*. Også her søkes det etter forekomster av begge ordene i samme artikkel. Da brukes søkeordet *bagdad AND washington*.

Som i all forskning er det viktig å være klar over at det kan foreligge unøyaktigheter i studiene. Det er derfor viktig å understreke at det kan forekomme avvik i ATEKST-undersøkelsen. For eksempel kan søkeordene muligens gi treff som ikke har noen form for tilknytning til studieobjektene. Feilmarginen som her kan forekomme anses for å være såpass lav at det sannsynligvis ikke vil gi avgjørende utfall resultatmessig for konklusjonen. En annen svakhet ved denne studien er at kildegrunnet er begrenset i tid og størrelse. For at oppgaven skulle bli mulig å gjennomføre innenfor den gitte tidsrammen, måtte visse avgrensninger forekomme. Ved eventuelle videreføringer av studien kan bredden i kildematerialet økes om ønskelig. Dette vil i så fall kunne gi større tyngde til konklusjonen og et mer sikkert resultat. Mer om oppgavens avgrensninger presenteres i kapittel 1.5.

1.4.2 Komparativ metode

For å sammenlikne mediernes dekning av de amerikanske intervensjonene har jeg benyttet meg av en komparativ analysemetode. Grunnlaget for sammenlikning hviler blant annet på John Stuart Mills begreper om komparativ metode, overenstemmelsesmetode og forskjellsmetode, som handler om å finne avgjørende likhets- og ulikhetstrekk i de ulike studieobjektene.¹⁹ I denne oppgaven er det Gulfkrigen og Irak-krigen som er de to studieobjektene som skal behandles komparativt.

En svakhet ved den komparative metoden er at jeg er nødt til å gjøre avgrensninger for å få oppgaven overkommelig innenfor den gitte tidsrammen. Dette kan føre til begrensninger i mulighetsrommet for å trekke slutninger, samt begrense nøyaktigheten i slutningene. Med avgrensninger både i tid og i avisutvalg står man i fare for å ikke danne et fullstendig bilde av situasjonen, og konklusjonene må gjøres med visshet om dette.

---

¹² Saddam Hussein var Iraks president og de facto diktator fra 1979-2003. Cockburn & Cockburn 2002:78-79

¹³ George Herbert Walker Bush var USAs 41. president i perioden 1989-1993. Greene 2015:179

¹⁴ Dan Quayle var USAs visepresident i Bush-administrasjonen. Greene 2015:40

¹⁵ Richard (Dick) B. Cheney var USAs forsvarsminister i perioden 1989-1993, samt visepresident i Bush II-administrasjonen under Irak-krigen. Singer 2004:163

¹⁶ Norman Schwarzkopf var general og øverste kommanderende for Operation Desert Storm under Gulfkrigen. Murray & Scales 2003:93-94

¹⁷ Donald H. Rumsfeld var USAs forsvarsminister i perioden 2001-2006. Singer 2004:53

¹⁸ Tommy R. Franks var general og øverste sjef for den amerikanske invasjonen av Irak i 2003. Murray & Scales 2003:92-93

¹⁹ Kjeldstadli 2007:266

1.5 Avgrensninger

Konfliktene jeg har plukket ut er unike, men har det til felles at USA på ett eller annet vis har involvert seg militært på territorier utenfor deres egne landegrenser. Fordi krigene varte over flere måneder - og år - er det naturlig å foreta en avgrensning i kildematerialet og avgrensninger i tidsperspektivet. For at komparasjon både skal være mulig å gjennomføre, samt være hensiktsmessig, har jeg derfor avgrenset fokuset i tid ved å se på konfliktenes oppstartsperiode. Med dette mener jeg at jeg forholder meg til dekningen den første måneden etter den enkelte konflikts utbrudd. På den måten håper jeg å oppnå et innblikk i hvordan nyheten om konfliktene nådde det norske folk, og hvordan de umiddelbare reaksjonene på disse var.

Det kan være vanskelig å definere et eksakt starttidspunkt for når USA går til det skritt å intervenere. Jeg har derfor måttet foreta mine egne spesifikasjoner og vurderinger på når jeg anser amerikansk intervensjon for å skje. Utvelgelsen har tatt hensyn til hva jeg anser for å være hensiktsmessig for oppgavens formål, samt hva den eksisterende litteraturen velger å vektlegge.

Når det gjelder Gulfkrigen velger jeg å se på kildematerialet fra og med søndag 13. januar 1991, da dette er første dagen avisene opplyser om at George H.W. Bush har fått gjennomslag i kongressen for at USA kan intervenere i konflikten med militærmakt dersom ikke Irak trekker seg ut av Kuwait.²⁰ For Irak-krigen starter min undersøkelse med kildemateriell fra og med tirsdag 18. mars 2003. Denne dagen kunngjør avisene at George W. Bush²¹ har stilt Saddam Hussein et ultimatum: forlat Irak for alltid, ellers intervensjoner vi.²² Jeg har med andre ord valgt å ta med kilder fra et par dager før amerikanske styrker aktivt går til militært angrep.

Ved å trekke historiske linjer bakover i tid blir det mulig å sammenlikne medieframstillingen av USA i ulike historiske kontekster, samtidig som de geografiske og politiske parallellene mellom de to konfliktene gjør det anvendelig å sammenlikne framstillingen. Dette har vært avgjørende for valget av nettopp Gulfkrigen og Irak-krigen som studieobjekter i denne oppgaven.

I tillegg til å registrere hyppigheten i forekomsten av søkeordene i de overnevnte avgrensningene, er det nødvendig å gjøre søk med de samme ordene også i andre tidsavgrensninger. Det er på denne måten søkeresultatene kan gi mening, ved at man sammenligner treffene i de ulike tidsavgrensningene. For studieobjekt Gulfkrigen gjøres det derfor søk i disse periodene i tillegg til 13. januar 1991 til 13. februar 1991:

13. januar 1990 til 13. februar 1990

13. januar 1992 til 13. februar 1992

---

²⁰ Aftenposten 13.01.1991:1

²¹ Omtales videre i oppgaven som Bush II for å skille ham fra faren.

²² Aftenposten 18.03.2003:1

Det søkes altså i tidsavgrensninger som er nøyaktig ett år før, i tillegg til ett år i etterkant. Det samme gjøres for studieobjekt Irak-krigen. Avgrensningene man gjør søk i tillegg til 18. mars 2003 til 18. april 2003, blir dermed følgende:

18. mars 2002 til 18. april 2002

18. mars 2004 til 18. april 2004

Ved å studere dekningen året i forveien og året etter, vil det kunne synliggjøres om den generelle dekningen av USA i den gitte tidsrammen blir påvirket av krigen. Dersom tallene er tilnærmet like året før og året etter kan det implisere at den generelle dekningen har blitt lite påvirket av de amerikanske intervensjonene. Er derimot representasjonen av ordene høyere året etter enn året før, kan det representere en utvikling. Slike refleksjoner vil være nærliggende å ha i bakhodet i den senere diskusjonen hvor søkeresultatene fra den kvantitative undersøkelsen benyttes for å besvare problemstillingen. Først diskuteres forskningsspørsmålene individuelt i lys av hvert av de to studieobjektene. Deretter foretas komparasjon hvor studieobjektene sammenlignes.

1.5.1 Avisutvalget

I denne undersøkelsen er det avismateriell som fungerer som primærkilder. Jamfør Rune Ottosen, Lars Arve Røssland og Helge Østbye, er sentrale kjennetegn på aviser at de har en fast frekvens i utgivelser, et blandet innhold og rettet mot et allment publikum.²³ Avisutvalget er foretatt med bakgrunn i deres definisjon, samt følgende kriterier jeg har valgt ut spesifikt for denne oppgaven: 1) avisene er landsdekkende, 2) avisene er blant landets største i antall opplag og 3) avisene er uttalt partiuavhengige i perioden oppgaven retter fokus mot. Kriteriene er tatt med i betraktningen med det formål å gi et så objektivt bilde som mulig, og for å gi et høvelig utgangspunkt for å besvare oppgavens overordnede problemstilling og sentrale spørsmål. Avisene som danner grunnlaget for oppgaven, er Aftenposten og Verdens Gang.

Aftenposten er en Oslo-basert avis grunnlagt i 1860, med historiske koblinger til høyresiden i den norske politikken. Ofte omtalt som «tanta i Akersgata» er Aftenposten kjent som pålitelig, sjenerøst velutstyrt, men samtidig noe tverr og gammeldags i sine holdninger. Fra slutten av 1960-tallet begynte de å omtale seg som «uavhengig konservativ», men mange hevder de likevel framdeles kunne regnes som et talerør for høyre de neste tiårene.²⁴

Verdens Gang, på folkemunne ofte kjent under forkortelsen VG, er i skrivende stund Norges største mediehus. Avisens formål er å være en partipolitisk og økonomisk uavhengig dagsavis for hele landet.²⁵ Det moderne Verdens Gang så sitt første lys like etter andre verdenskrig, nærmere bestemt den 23. juni 1945. Etableringsprosessen hadde da foregått en stund, og det var blant annet sterke krefter fra

---

²³ Ottosen, Røssland & Østbye 2012:11

²⁴ Hjeltnes 2010:34-36

²⁵ VGs stiftelseserklæring

Hjemmefronten som var involvert i arbeidet med etableringen. Med proklameringer om å bli «det sentrale forum for den offentlige debatt i Norge», var fallhøyden stor for den nye avisen. Opplagstallene var varierende, og i 1966 ble avisen overtatt av eierne bak Aftenposten, Schibsted-konsernet. Med ny og sårt tiltrengt kapital tok man nå fatt på en ny epoke i avisens historie. VG ble etter hvert riksavis og en enorm melkeku for Schibsted-konsernet.

1.6 Oppgavens interne oppbygging

I oppgavens første kapittel har jeg gitt en innføring i oppgavens tematikk og problemstilling, samt avklart relevante forhold – det være seg metode og avgrensninger. Videre vil kapittel to ta for seg en kvantitativ innholdsanalyse av Aftenposten og Verdens Gangs dekning av Gulfkrigen. I kapittel tre foretas nok en kvantitativ innholdsanalyse av de samme avisene – nå med dekningen av Irak-krigen som utgangspunkt. Funnene fra kapittel to og tre danner grunnlaget for en komparativ framstilling mellom mediehusene og krigene i kapittel fire. I oppgavens femte kapittel oppsummeres undersøkelsenes funn, og det gjøres et forsøk på å konkludere funnene i lys av oppgavens problemstilling. I det siste kapittelet presenteres kildene brukt i oppgaven.

2 Gulfkrigen

Denne oppgaven søker ikke mot å finne svar på årsakene til hvorfor krigene oppstod, eller politikken bak dem. Jeg anser det likevel hensiktsmessig å gi en oppsummerende innføring i hva krigene dreide seg om, for å gi kontekst til fenomener, individer og situasjoner som opptrer i den videre studien.

Gulfkrigen er et interessant studieobjekt på flere måter. For det første er det en konflikt som involverer en rekke parter, og som har historiske røtter flere tiår bakover i tid. For det andre plasserer krigen seg i en brytningstid i internasjonal politikk. Den kalde krigen er i ferd med å ebbe ut, og en ny verdensorden skal etableres mellom stormaktene på den internasjonale scenen.

Den 2. august i 1990 invaderte Irak nabostaten Kuwait, med det formål å annektere landet.²⁶ Massive troppstyrker fra den irakiske hæren gjennomførte et raskt og effektivt angrep inn i Kuwait, og det beskjedne kuwaitiske militæret ble overmannet.²⁷ Bagdad hevdet at de irakiske styrkene hadde kommet til Kuwait for å frigjøre kuwaiterne fra tyranniet til emiren Sjeik Jaber Al Ahmad Al Jaber Al Sabah, som flyktet til Saudi-Arabia med sin familie.²⁸ På tross av Bagdads ytringer var det få, om ingen, som betvilte at Iraks egentlige formål var å innlemme Kuwait til Irak.²⁹

---

²⁶ Murtha & Plashal 2003:110

²⁷ Murtha & Plashal 2003:110

²⁸ Kaufmann 1996:153

²⁹ Kaufmann 1996:153

Bakgrunnen for invasjonen var en årelang konflikt som hadde direkte koblinger til den første gulfkrigen mellom Iran og Irak på 1980-tallet.³⁰ Saddam Hussein angrep ayatollah Khomeinis Iran året etter at han ble innsatt som president i 1979 – drøyt et tiår etter at Baath-partiets diktatur var etablert i Iraks hovedstad Bagdad.³¹ Krigshandlingene mellom nabolandene varte helt til 1988 og var en blodig affære. Det anslås at nærmere en million menneskeliv gikk tapt som følge av den åtte år lange krigen.³² Hussein og irakerne benyttet seg blant annet av kjemiske våpen i krigshandlingene. I etterkant av krigen innledet Saddam Hussein Anfalkampanjen – et folkemord mot etniske kurdere i de nordlige områdene av Irak. Kampanjen tolkes av mange som en slags hevn for kurdiske militers samarbeid med Iran under krigen mot Irak.³³

Iran-Irak-krigen hadde langt på vei redusert den iranske trusselen til den arabiske gulf, og minister George Schultz beskriver i sine memoarer hvordan han anbefalte Bush-administrasjonen en ny og tøffere politiske linje mot Irak og Saddam Hussein.³⁴ Men i stedet for en tøffere politiske linje bestemte Bush i første omgang å ikke sette maktbalanse i fokus, men heller forsøke å konvertere Hussein.

Flere artikler skildrer om to møter mellom Saddam Hussein og amerikanske diplomater våren og sommeren 1990. Møtene antas å ha betrygget Hussein om at amerikanerne ikke ville involvere seg dersom Irak invaderte Kuwait.³⁵ I et møte den 25. juli skal den amerikanske ambassadøren i Irak, April Glaspie, ha sagt til den irakiske diktatoren følgende: «we have no opinion on the Arab-arab conflicts, like your border disagreement with Kuwait».³⁶

Da det stadig ble tydeligere signaler om at Saddam Hussein forberedte krig sommeren 1990, ble det vanskeligere for amerikanske representanter å finne noe som helst konstruktivt med irakernes atferd. Men Bush og hans regjering valgte å stå på sitt og forsvarte deres egen politikk.³⁷ Bush-administrasjonen plasserte seg dermed i en posisjon hvor Saddam Hussein satt med de beste kortene på hånda – den irakiske diktatorens invasjonsplan var på sett og vis uoppdaget og klar til å settes til verks.³⁸ Da meldingene om at invasjonen var et faktum tikken inn på linjene til Washington, sendte det Bush-administrasjonen ut i uro, og det skapte full forvirring omkring den amerikanske politikken i Midtøsten.³⁹

I kongressen i Washington debatterte man krisen i Gulfen jevnlig. Og det var spesielt to ulike retninger politikerne forsøkte å enes om; skulle man fortsette med økonomiske sanksjoner mot Irak med det formål å tvinge Saddam Hussein til å trekke seg ut av Kuwait, eller skulle man gi President Bush godkjenning til å iverksette militær makt.⁴⁰ Begge sidene av Atlanterhavet var enige i at man ikke bare kunne sitte å se på at Saddam Hussein tok for seg i Kuwait som han ville. USA måtte først og fremst ta hensyn til Saudi-Arabia

---

³⁰ Singer 2004:168

³¹ Rasch, Matlary & Mydske 2003:9

³² Murtha & Plashal 2003:108

³³ Singer 2004:168

³⁴ Bose & Perotti 2002:102-103

³⁵ Murtha & Plashal 2003:109

³⁶ Murtha & Plashal 2003:109

³⁷ Bose & Perotti 2002:104

³⁸ Bose & Perotti 2002:98

³⁹ Kaufmann 1996:152

⁴⁰ Murtha & Plashal 2003:129

og Israel, mens vesteuropeerne i større grad var avhengige av oljeimport fra områdene som nå var under irakisk okkupasjon. Margareth Thatcher var tydelig i sin retorikk og advarte president Bush: «bli nå ikke vaklevoren for meg».⁴¹

Gradvis overbeviste Bush-administrasjonen det amerikanske folk og de politiske instansene om at det eneste riktige å gjøre var å intervenere og stoppe irakernes okkupasjon av Kuwait. En internasjonal koalisjon ble etablert, på tross av store splittelser innad i den amerikanske regjeringen og kongressen om hvordan man skulle agere og reagere på Husseins aggresjon. Den 16. januar var den diplomatiske veien endelig brutt, og krigen var et faktum. Det som fikk navnet Operasjon Ørkenstorm (Operation Desert Storm på engelsk) ble iverksatt, og fly og kryssermissiler ble skutt opp fra amerikanske marinefartøyer i Den arabiske gulf.⁴² Den amerikansk-ledede koalisjonen fikk raskt overtak over de irakiske styrkene. Irak ble raskt drevet ut av Kuwait, men felttoget på bakken stanset ved landegrensen. Frykten for at Irak skulle falle fra hverandre dersom man marsjerte mot Bagdad for å styrte regimet var en viktig faktor for at krigen ikke tiltok ytterligere.⁴³

Krigen i Gulfen fikk stor internasjonal oppmerksomhet, og verdens befolkning fulgte hendelsene med stor interesse. Elleve måneder tidligere hadde muren i Berlin falt, og Sovjetunionen var på bristepunktet. Det var knyttet stor spenning til hvordan den nye verden og internasjonale orden ville bli seende ut i denne brytningstiden i slutten av den kalde krigen.⁴⁴ Videre var oljen en viktig faktor. For selv om Kuwait geografisk sett er et lite land, innebefatter det enorme oljereservoarer. Det samme kan sies om Saudi-Arabia, som ikke lå langt unna de irakiske troppene. Dersom Saddam Hussein bestemte seg for, og hadde lyktes med, å gå videre inn i Saudi-Arabia, kunne han muligens vunnet kontroll over så mye som 40 prosent av all verdens den gang kjente oljereservoarer.⁴⁵ Om Hussein hadde reelle planer om å videreføre krigføringen inn i Saudi-Arabia strides de lærde om. General H. Norman Schwarzkopf har påpekt at den enorme militære kapasiteten Irak stablet i Kuwait – både personell og materiale – var langt over hva som krevdes for kun å angripe Kuwait.⁴⁶ Av den grunn hevder han at Hussein planla videre militære aksjoner i nærområdet i Gulfen.

John Murtha poengterer at mange ytret ønske om at de amerikanske styrkene skulle følge Saddam Hussein helt til Bagdad, og tatt ham av dage.⁴⁷ Men situasjonen var ifølge Murtha svært kompleks. Den internasjonale koalisjonen hadde som uttalt mål å drive de irakiske styrkene ut av Kuwait – intet mer. Det ville være vanskelig å få med seg spesielt de andre arabiske statene på å utvide oppdraget og ende tropper i retning Hussein med det mål å fange ham. President Bush beskrev denne problemstillingen selv i *A World Transformed*:

---

⁴¹ Lundestad 2004:305

⁴² Kaufmann 1996:161

⁴³ Rasch, Matlary & Mydske 2003:24

⁴⁴ Murtha & Plashal

⁴⁵ Murtha & Plashal 2003:111

⁴⁶ Murtha & Plashal 2003:111

⁴⁷ Murtha & Plashal 2003:138

Trying to eliminate Saddam, extended the ground war into an occupation of Iraq, would have violated our guideline about not changing objectives in midstream, engaging in “mission creep”, and would have incurred incalculable human and political costs...Apprehending him was probably impossible. We had not been able to find Noriega in Panama, which we knew intimately. We would have been forced to occupy Baghdad and, in effect, rule Iraq. The coalition would immediately have collapsed, the Arabs deserting it in anger and other allies pulling out as well.⁴⁸

I kjølvannet av kamphandlingene vedtok FN resolusjon 686, som tvang Irak til å gi avkall på alle ambisjoner i Kuwait og til å destruere de kjernefysiske, biologiske og kjemiske våpnene i deres besittelse. Den 3. mars 1991 godtok irakiske militære ledere resolusjonen i et møte med General Schwarzkopf, og krigen ble dermed formelt avsluttet.⁴⁹ Koalisjonens raske seier (det hele varte bare litt over en måned), sikret at kontrollen over den største konsentrasjonen av oljeforekomster i verden forble i hendene på allierte krefter, samt svekket prestisjen til Iraks brutale diktator Saddam Hussein.⁵⁰ Men minst like viktig hevder enkelte det var at USA og deres allierte maktet å beseire aggresjon gjennom internasjonalt samarbeid i en periode hvor den kalde krigen var i ferd med å bli en svunnen tid. Gulfkrigen brakte i manges øyne den restriktive linjen i den amerikanske utenrikspolitikken, det såkalte Vietnam-syndromet, til opphør.⁵¹ Krigen demonstrerte hvordan den overlegne amerikanske ildkraften og teknologien, effektivt kunne stoppe trusler på fremmed territorium. På sett og vis etablerte derfor Gulfkrigen en form for tro på en mer anstendig verdensorden gjennom stormaktsamarbeid i FN.⁵² Den norske historikeren Geir Lundestad hevder at det FN-sanksjonerte svaret på Saddam Husseins angrep på Kuwait etablerte en grad av politisk og militært samarbeid som betydelig styrket båndene mellom Vest-Europa og Nord-Amerika.⁵³

2.1 Kvantitativ undersøkelse

I dette delkapittelet vil jeg presentere resultatene fra den kvantitative studien av Aftenposten og Verdens Gang sin dekning av studieobjekt Gulfkrigen. All statistikk i tabellene i denne oppgaven benytter seg av maksimalt to desimaler. Tallene i tabellene brytes ned underveis, og mot slutten av delkapittelet brukes de kvantitative dataene til å behandle forskningsspørsmålene.

---

⁴⁸ Murtha & Plashal 2003:138

⁴⁹ Kaufmann 1996:164

⁵⁰ Bose & Perotti 2002:91

⁵¹ Nissen 2000:265

⁵² Bose & Perotti 2002:91

⁵³ Lundestad 2004:306

Tabell 1 – Treff på søkeord, perioden 13. januar 1991 til 13. februar 1991

Søkeord	Aftenposten	Verdens Gang	Totalt antall treff	Treff pr. utg. Aftenposten (55)	Treff pr. utg. VG (31)	Treff pr. utg. totalt (86)
<i>saddam hussein</i>	363	121	484	6,6	3,9	5,62
<i>bush</i>	193	55	248	3,5	1,77	2,88
<i>usa</i>	624	177	801	11,34	5,7	9,31
<i>irak</i>	520	189	709	9,45	6,09	8,24
<i>usa AND irak</i>	247	69	316	4,49	2,22	3,67
<i>kuwait</i>	417	128	545	7,58	4,12	6,33
<i>quayle</i>	22	17	39	0,4	0,54	0,45
<i>cheney</i>	38	11	49	0,69	0,35	0,56
<i>schwarzkopf</i>	30	10	40	0,54	0,32	0,46
<i>washington</i>	164	58	222	2,98	1,87	2,58
<i>bagdad</i>	200	83	283	3,63	2,67	3,29
<i>bagdad AND washington</i>	45	13	58	0,81	0,41	0,67
<i>irak AND krig + irak AND krigen</i>	560	147	707	10,18	4,74	8,22
<i>usa AND krig + usa AND krigen</i>	421	99	520	7,65	3,19	6,04

Tabell 1 viser en oversikt over antall treff på søkeordene i de to mediehusenes aviser i perioden 13. januar 1991 til 13. februar 1991. Det er overveiende flertall i antall treff i Aftenpostens aviser i den gitte perioden. Forskjellen kan i stor grad forklares med antall utgaver av avisene som ble utgitt i perioden. Verdens Gang hadde totalt 31 utgaver fra 13. januar til og med 13. februar. Til sammenligning hadde Aftenposten til sammen 55 utgivelser i den samme perioden, fordelt mellom morgenutgaven og ettermiddagsutgaven Aften. Tabellen viser også antall treff per utgave for de to mediehusene, samt treff per utgave totalt for alle avisutgavene som har deltatt i søket. Aftenposten utkonkurrerer Verdens Gang i antall treff i snitt per avisutgivelse på alle søkeordene - foruten *quayle* som ble omtalt 0,54 ganger per utgivelse i perioden i Verdens Gang kontra 0,4 ganger i Aftenposten. Større forskjeller er det eksempelvis i kategorien *irak AND krig + irak AND krigen*, der Aftenposten har hele 10,18 treff i snitt og Verdens Gang kun 4,74. Stor forskjell er det også i antall ganger søkeordet *usa* blir nevnt. I Aftenposten snitter dette ordet på 11,34,

mens det i Verdens Gang snitter på 5,7. Foruten de overnevnte eksemplene er det små forskjeller mellom de to mediehusene i representasjonen av angitte ordene. Likevel vil jeg hevde at man ut i fra statistikken kan trekke slutninger om at Aftenposten dekket studieobjektet i større grad enn Verdens Gang.

Videre ser man at de to nasjonene ofte omtales i samme artikler. Søket viser at *usa* og *irak* kombinert opptrer 247 ganger sammen i Aftenposten, hvilket gir et snitt per utgivelse på 4,49. For Verdens Gang er opptellingen 69 og snittet er 2,22. Disse tallene kan brytes ned ytterligere dersom man ser de i sammenheng med representasjonen av de to ordene hver for seg. Verdens Gang omtaler *usa* og *irak* henholdsvis 5,7 og 6,09 ganger i snitt per utgivelse, mens tallene til Aftenposten er 11,34 og 9,45. Det gir følgende prosentvis andelsfordeling: når Verdens Gang omtaler *usa* opptrer *irak* 38,98 prosent av tilfellene, mens *usa* opptrer 36,5 prosent av gangene hvor *irak* omtales. Ser man på Aftenposten sine tall opptrer *irak* 39,58 prosent av tilfellene hvor *usa* omtales, mens *irak* representeres 47,5 prosent av gangene hvor *usa* omtales. Med andre ord viser det seg at det er større sannsynlighet for at *usa* opptrer alene enn sammen med *irak*. Dette gjelder begge mediehusene, og tyder på et større USA-fokus i nyhetsdekningen i perioden.

Tabell 2 – Treff på søkeord, perioden 13. januar 1990 til 13. februar 1990

Søkeord	Aftenposten	Verdens Gang	Totalt antall treff	Treff pr. utg. Aftenposten (54)	Treff pr. utg. VG (27)	Treff pr. utg. totalt (81)
<i>saddam hussein</i>	3	0	3	0,05	0	0,03
<i>bush</i>	54	13	67	1	0,48	0,82
<i>usa</i>	395	99	494	7,31	3,66	6,09
<i>irak</i>	12	1	13	0,22	0,03	0,16
<i>usa AND irak</i>	2	0	2	0,03	0	0,02
<i>kuwait</i>	7	2	9	0,12	0,07	0,11
<i>quayle</i>	3	1	4	0,05	0,03	0,04
<i>cheney</i>	5	0	5	0,09	0	0,06
<i>schwarzkopf</i>	0	0	0	0	0	0
<i>washington</i>	84	10	94	1,55	0,37	1,16
<i>bagdad</i>	4	1	5	0,07	0,03	0,06
<i>bagdad AND washington</i>	0	0	0	0	0	0
<i>irak AND krig + irak AND krigen</i>	4	0	4	0,07	0	0,04
<i>usa AND krig + usa AND krigen</i>	41	3	44	0,75	0,11	0,54

I motsetning til den forrige avgrensningen er dekningen i denne perioden nokså ensidig. USA ser ut til å få solid oppmerksomhet, med høye treff på kategorier som *bush*, *usa* og *washington*. Det er nærmest totalt fravær av treff på søkeordene som ikke kan kobles direkte til USA, og kun 2 ganger omtales de to stridende landene sammen.

Tabell 3 – Treff på søkeord, perioden 13. januar 1992 til 13. februar 1992

Søkeord	Aftenposten	Verdens Gang	Totalt antall treff	Treff pr. utg. Aftenposten (55)	Treff pr. utg. VG (32)	Treff pr. utg. totalt (87)
<i>saddam hussein</i>	28	7	35	0,5	0,21	0,4
<i>bush</i>	80	36	116	1,45	1,12	1,33
<i>usa</i>	403	219	622	7,32	6,84	7,14
<i>irak</i>	48	10	58	0,87	0,31	0,66
<i>usa AND irak</i>	17	4	21	0,3	0,12	0,24
<i>kuwait</i>	28	10	38	0,5	0,31	0,43
<i>quayle</i>	9	6	15	0,16	0,18	0,17
<i>cheney</i>	4	0	4	0,07	0	0,04
<i>schwarzkopf</i>	3	3	6	0,05	0,09	0,06
<i>washington</i>	122	52	174	2,21	1,62	2
<i>bagdad</i>	22	11	33	0,4	0,34	0,37
<i>bagdad AND washington</i>	4	0	4	0,07	0	0,04
<i>irak AND krig + irak AND krigen</i>	24	7	31	0,43	0,21	0,35
<i>usa AND krig + usa AND krigen</i>	63	28	91	1,14	0,87	1,04

Tabell 3 framstiller resultatene fra søket på perioden 13. januar 1992 til 13. februar 1992 – ett år etter krigen. I motsetning til året før krigen blir det nå betydelige treff også på kategorier som ikke har en direkte USA-kobling. Det være seg søkeord som *saddam hussein*, *irak*, *kuwait* og *bagdad*.

Videre skal dette kapitlet se statistikkene fra de tre perioden i sammenheng. Tabell 4 viser antall treff på søkeordene per utgivelse for de to mediehusene hver for seg. Der treffgrunnlaget er høyest, markeres det med fet skrifttype.

Tabell 4 – Treff per utgivelse, alle perioder

Søkeord	Aftenposten, treff pr. utg.			Verdens Gang, treff pr. utg.		
	1990	1991	1992	1990	1991	1992
<i>saddam hussein</i>	0,05	6,6	0,5	0	3,9	0,21
<i>bush</i>	1	3,5	1,45	0,48	1,77	1,12
<i>usa</i>	7,31	11,34	7,32	3,66	5,7	6,84
<i>irak</i>	0,22	9,45	0,87	0,03	6,09	0,31
<i>usa AND irak</i>	0,03	4,49	0,3	0	2,22	0,12
<i>kuwait</i>	0,12	7,58	0,5	0,07	4,12	0,31
<i>quayle</i>	0,05	0,4	0,16	0,03	0,54	0,18
<i>cheney</i>	0,09	0,69	0,07	0	0,35	0
<i>schwarzkopf</i>	0	0,54	0,05	0	0,32	0,09
<i>washington</i>	1,55	2,98	2,21	0,37	1,87	1,62
<i>bagdad</i>	0,07	3,63	0,4	0,03	2,67	0,34
<i>bagdad AND washington</i>	0	0,81	0,07	0	0,41	0
<i>irak AND krig + irak AND krigen</i>	0,07	10,18	0,43	0	4,74	0,21
<i>usa AND krig + usa AND krigen</i>	0,75	7,65	1,14	0,11	3,19	0,87

For å besvare oppgavens forskningsspørsmål benyttes statistikkene ovenfor. Det første forskningsspørsmålet spør om det er mer USA-omtale når de intervensjoner militært i andre land enn det er i såkalt fredstid. Til dette spørsmålet er det høvelig å se på tallene til alle søkeordene fordi de alle har en direkte eller indirekte tilknytning til den aktuelle militære intervensjonen - Gulfkrigen. I 1991-kolonnene til Aftenposten og VG i tabell 4 er det jevnt over tydelig at det er mye høyere andel forekomster av søkeordene enn det er i de to andre tidsavgrønsningene. Alle søkeordene opptrer flest ganger i 1991-kolonnen. Søkeordet som *usa*, *bush* og *washington* har høy andel forekomster i alle tre periodene, noe som kan sies å reflektere de tette båndene i den vestlige verden mellom Norge og USA. Det er stort sett alltid stor oppmerksomhet om amerikanske anliggende i de norske avisene.

Når det gjelder forskningsspørsmålet som spør om avisene gir USA større dekning enn stridende part, i denne sammenheng Irak, vil jeg igjen trekke fram den prosentvise fordelingen av hvor ofte *irak* og *usa* opptrer sammen og hver for seg. *Irak* opptrer 39,58 prosent av tilfellene hvor *usa* omtales, mens *irak* opptrer 47,5 prosent av gangene hvor *usa* omtales i Aftenpostens dekning i avgrønsningen i 1991. På sin

side omtaler Verdens Gang *usa* 38,98 prosent av gangene hvor *irak* omtales, mens *irak* opptrer 36,5 prosent av tilfellene hvor *usa* omtales. Det er altså flere saker som utelukkende omhandler USA enn det er saker som utelukkende tar for seg Irak. Som jeg konkluderte tidligere viser dette helt tydelig at avisene vier større fokus til USA enn til Irak i den gitte perioden.

Videre spørres det om nyhetsdekningen fokuserer på enkeltindivider. Til dette spørsmålet vil det være høvelig å bruke statistikkene til søkeordene som representerer personer – *bush*, *quayle*, *cheney* *schwarzkopf* og *saddam hussein*. De to stridende parters øverste ledere blir ikke overaskende nevnt mange ganger, men interessant nok blir de andre utvalgte personene ikke nevnt i særlig stor grad i noen av avisene. I 1991 nevnes forsvarsminister Richard Cheney flest ganger med 0,69 treff per utgivelse i Aftenposten, samt 0,35 treff per utgivelse i Verdens Gang. I årene 1990 og 1992 er det jevnt over svært sjeldent at avisene retter fokus mot andre personer som er med i studien enn George H. W. Bush.

Verd å merke seg er det at det for tilnærmet alle søkeordene er slik at 1992-søket gir flere treff enn 1990-søket. Årsaken til dette kan tenkes å være at avisene i 1992 skrev saker om at det var ett år siden Gulfkrigen, og på den måten nevnte hendelsene som da foregikk. I 1990 var mange av søkeordene enkelt og greit ikke på agendaen. I kapittel 4 utforskes studieobjektet Gulfkrigen ytterligere, da det skal sammenlignes med oppgavens andre studieobjekt – Irak-krigen.

3 Irak-krigen

---

*Liberty of the Iraqi people is a great moral cause and a great strategic goal. The people of Iraq deserve it.*⁵⁴

Et tiår fylt med FN-sanksjoner som følge av Gulfkrigen i 1991 hadde bidratt til å svekke den irakiske diktatoren Saddam Hussein. Den amerikaledede koalisjonen som seiret i Kuwait i 1991 vant dessuten en overbevisende og rask seier. Derfor er det mange som har stilt seg kritiske til hvorfor avgjørelsen om å gå til krig mot Irak og å styrte Hussein ble tatt.⁵⁵ Det fantes ei heller noen direkte kobling mellom Hussein og Osama bin Laden, selv om mange mente at det nettopp gjorde det.⁵⁶ Sannheten var egentlig at de nærmest anså hverandre som fiender å være.⁵⁷ Man skulle kanskje tro at USA ville rette blikket mot al Qaida og bin Laden i kjølvannet av terrorangrepet den 11. september 2001. Men Bush II-administrasjonen valgte i stedet å invadere det som ifølge John Mearsheimer var «et land i forringelse», og som ei heller hadde noen rolle i de grusomme omstendighetene i september 2001. Invasjonen av Kuwait i 1990 var en såpass flagrant aggressiv handling av irakerne mot en legitim regjering, og viste forakt for prinsipper om internasjonal orden, at det er vanskelig å forestille seg en klarere og mer rettferdiggjørende årsak for å bruke militær kraft for å slå ned handlingen.⁵⁸ Likevel fantes det kraftfulle stemmer som stilte store spørsmål ved

---

⁵⁴ Sagt av George W. Bush i en tale til Forente Nasjoner i september 2002. Singer 2004:154

⁵⁵ Mearsheimer & Walt 2007:229

⁵⁶ Singer 2004:165

⁵⁷ Mearsheimer & Walt 2007:229

⁵⁸ Bose & Perotti 2002:447

rettferdigheten i USAs involvering i konflikten. En like åpenbar årsak for å intervensere syntes det for mange på overflaten ikke å være i 2003, og de lærde strides fortsatt om amerikanernes egentlige formål med å gå til krig.

I en historisk sammenheng har USA nærmest til enhver tid hatt minst én av de store oljestatene i Midtøsten som nær alliert. Sett fra amerikansk hold har dette stabilisert oljemarkedet, og gitt dem muligheten til å avsette våpen, samt andre varer og tjenester i området.⁵⁹ Fra 1953 og fram til revolusjonen i 1979 var Iran denne allierte, deretter overtok Saudi-Arabia rollen som partner. Konflikten i Palestina og terroren på amerikansk jord den 11. september 2001 fikk Saudiaraberne til å framstå mindre pålitelig som alliert. Irak åpenbarte seg som en mulig neste samarbeidspartner.⁶⁰

USA var uten tvil verdens mektigste land, og de fleste ville hevde i stand til å kunne fordrive Saddam Hussein vekk fra Irak om de ville. Seire også på Balkan og i kampen mot Taliban i tiden like etter 11. september-terroren, skapte et bilde av militær uovervinnelighet og gjorde det vanskelig for skeptikere til en mulig invasjon av Irak å overbevise folk om at en slik krig ville være unødvendig og uklokt.⁶¹ De som var villige til å gå til militær aksjon argumenterte for at å velte Hussein ville overbevise andre ustabile og totalitære stater om at det amerikanske militæret enkelt og greit var for sterkt til å kunne stå imot, og nærmest tvinge disse regimene til å imøtekomme de amerikanske interessene.⁶² Slike stater ble i Norge populært omtalt som røverstater. Å tvinge fram regimeskifter i røverstatene framstod som en logisk målsetting, og Saddam Husseins Irak syntes å oppfylle de fleste punktene man var ute etter: de hadde tidligere vært i besittelse av masseødeleggelsesvåpen og sågar brukt disse mot sin egen befolkning i Nord-Irak under Anfalkampanjen.⁶³ Iraks diktator ble nærmest sett på som den største tyrannen av dem alle. Timothy Lynch og Robert Singh oppsummerer dette med å beskrive Saddam Hussein som «The region's premier menace».⁶⁴ Det at Husseins regime ikke ble veltet i 1991 ble av mange amerikanere, inkludert sentrale skikkelser i de politiske miljøene, sett på som en feil som USA både kunne og burde rette opp. Blant disse stemmene var de erfarne politikerne Donald H. Rumsfeld og Richard B. Cheney. I regjeringen til Bush II ble de to henholdsvis forsvarsminister og visepresident. I Bush II-administrasjonen sine øyne var med andre ord Irak-situasjonen, og en eventuell fjerning av Saddam Husseins regime, en naturlig målsetting ut fra de føringer som administrasjonen hadde lagt til grunn i deres utenrikspolitikk i starten av 2000-tallet. Ikke minst var det en videreføring av Bush senior sin politikk under og etter Gulfkrigen i 1991.⁶⁵ Dermed er det ikke foruten grunn at mange omtaler krigen i Irak fra 2003 som Den andre gulfkrigen.

På sett og vis startet Irak-krigen i siste halvdel av 2002. USA og Storbritannia trappet opp angrepene på irakiske luftforsvarsheter på måter som i større og større grad virket som en undertrykkelse av Iraks

---

⁵⁹ Noreng 2007:5

⁶⁰ Noreng 2007:5

⁶¹ Mearsheimer & Walt 2007:230

⁶² Mearsheimer & Walt 2007:230

⁶³ Melby 2004:172

⁶⁴ Lynch & Singh 2008:151

⁶⁵ Melby 2004:174

luftforsvar mer enn aktivitet for å håndheve flyforbudssonene slik de hadde gjort jevnlig det siste tiåret.⁶⁶ Fra 1. mars 2003 hadde lignende angrep bygget seg så store at det irakiske flyvåpenet ikke lenger evnet å opprettholde luftvernet. George Bush II stilte Saddam Hussein et ultimatum om å forlate Irak for alltid. Hvis han ikke gjorde dette, ville amerikanske styrker intervensere. Hussein hadde ingen interesse av å bukke under for presset fra Bush II, og dermed startet angrepene for fullt den 20. mars, kun drøye 20 minutter etter at fristen for ultimatumet hadde gått ut.⁶⁷ De amerikanske styrkene var svært godt trent, og hadde nylig erfaring fra krigen i Afghanistan. I løpet av en liten uke hadde styrkene tatt seg langt inn i landet og hadde kurs mot hovedstaden Bagdad.⁶⁸ Innen 8. april var byen så godt som okkupert av amerikanske styrker, og den 9. april ble den store statuen av Saddam Hussein midt i Bagdad sentrum revet ned.⁶⁹ Den 13. april inntok styrkene Husseins hjemby Tikrit – nok et tungtveiende symbol på at irakerne nå hadde møtt sin overmakt. Få uker senere kunne Bush II stolt proklamere at de militære operasjonene var avsluttet. USAs militære styrker skulle etter planen bli værende i Irak i ett år for å gjennomføre en sikker maktovertakelse. Men selv om selvstendigheten formelt sett ble overrakt irakiske myndigheter i 2004, var store mengder amerikanske styrker igjen i landet i en årrekke.⁷⁰

3.1 Kvantitativ undersøkelse

Nedenfor vil resultatene fra den kvantitative studien av Aftenposten og Verdens Gang sin dekning av studieobjekt Irak-krigen bli gjort rede for. I likhet med kapittel 2.1 brytes tallene i tabellene ned, og brukes videre for å besvare oppgavens forskningsspørsmål.

---

⁶⁶ Cordesman 2003:58

⁶⁷ Cordesman 2003:61

⁶⁸ Murray & Scales 2003:127

⁶⁹ Murray & Scales 2003:218

⁷⁰ Tripp 2007:277

Tabell 5 – 18. mars 2003 til 18. april 2003

Søkeord	Aftenposten	Verdens Gang	Totalt antall treff	Treff pr. utg. Aftenposten (54)	Treff pr. utg. VG (30)	Treff pr. utg. totalt (84)
<i>saddam hussein</i>	323	158	481	5,98	5,26	5,72
<i>bush</i>	331	143	747	6,12	4,76	8,89
<i>usa</i>	939	366	1305	17,38	12,2	15,53
<i>irak</i>	1128	420	1548	20,88	14	18,42
<i>usa AND irak</i>	563	217	780	10,42	7,23	9,28
<i>cheney</i>	20	6	26	0,37	0,2	0,3
<i>rumsfeld</i>	72	43	115	1,33	1,43	1,36
<i>franks</i>	27	18	45	0,5	0,6	0,53
<i>washington</i>	158	78	236	2,92	2,6	2,8
<i>bagdad</i>	410	225	635	7,59	7,5	7,55
<i>bagdad AND washington</i>	61	40	101	1,12	1,33	1,2
<i>irak AND krig + irak AND krigen</i>	1356	418	1774	25,11	13,93	21,11
<i>usa AND krig + usa AND krigen</i>	784	285	1069	14,51	9,5	12,72

I avgrensningen 18. mars 2003 til 18. april 2003 utgav Aftenposten 54 utgaver av sine aviser, mens Verdens Gang gav ut 30. Det gir en total på 84 aviser som er med i undersøkelsen. Aftenposten har flere treff enn Verdens Gang på alle søkeordene, og får også et høyere snitt på treff per utgivelse i de aller fleste av søkeordskategoriene. Dog omtales både *rumsfeld*, *franks* og *bagdad AND washington* flere ganger i snitt per utgivelse i Verdens Gang, med henholdsvis 1,43, 0,6 og 1,33 mot Aftenpostens 1,33, 0,5 og 1,12. To av disse ordene representerer personer. Dermed ser det ut til at Verdens Gang i denne perioden har et større fokus på individene involvert i krigen enn det Aftenposten har.

Ordene *irak* og *usa* opptrer ofte sammen. I Verdens Gang er det snakk om 217 ganger i løpet av perioden, og i Aftenposten er det hele 563 ganger. Det gir et snitt på 7,23 ganger per utgivelse av Verdens Gang og 10,42 ganger per Aftenposten-utgave. Da *usa* totalt nevnes 939 ganger i Aftenposten betyr det at hele 59,95 prosent av gangene nevnes også *irak*. Hver gang *irak* nevnes, nevnes på sin side *usa* 49,91 prosent av tilfellene.. Den samme statistikken ser slik ut i Verdens Gang: hver gang *usa* omtales, opptrer i tillegg *irak* 59,28 prosent av tilfellene. Når *irak* omtales, opptrer også *usa* 51,66 prosent av gangene. Statistikken til

begge mediehusene er tilnærmet like, og viser tydelig hvordan Irak dekkes mer eksklusivt enn USA i denne perioden.

Videre viser statistikken at Aftenposten omtaler søkeordene *krig* eller *krigen* i samråd med *irak* nesten dobbelt så mange ganger per utgivelse som det Verdens Gang gjør – for Aftenposten ligger representasjonen på 25,11 treff per utgivelse, mens det hos Verdens Gang er 13,93 treff per utgivelse. Ordet *usa* sammen med *krig* eller *krigen* gir ikke like stort utslag, men også her er forskjellen markant mellom mediehusene. I Verdens Gang opptrer *usa* sammen med *krig* eller *krigen* 9,5 ganger i snitt per utgivelse – for Aftenposten er tallet 14,51. Aftenposten synes dermed å benytte seg av krigsbegrepet i større grad enn Verdens Gang, og i størst grad i artikler hvor Irak nevnes.

Tabell 6 - 18. mars 2002 til 18. april 2002

Søkeord	Aftenposten	Verdens Gang	Totalt antall treff	Treff pr. utg. Aftenposten (48)	Treff pr. utg. VG (28)	Treff pr. utg. totalt (76)
<i>saddam hussein</i>	16	10	26	0,33	0,35	0,34
<i>bush</i>	103	33	136	2,14	1,17	0,43
<i>usa</i>	504	199	703	10,5	7,1	9,25
<i>irak</i>	44	17	61	0,91	0,6	0,8
<i>usa AND irak</i>	30	7	37	0,62	0,25	0,48
<i>cheney</i>	10	2	12	0,2	0,07	0,15
<i>rumsfeld</i>	4	3	7	0,08	0,1	0,09
<i>franks</i>	3	2	5	0,06	0,07	0,06
<i>washington</i>	91	55	146	1,89	1,96	1,92
<i>bagdad</i>	3	3	6	0,06	0,1	0,07
<i>bagdad AND washington</i>	0	0	0	0	0	0
<i>irak AND krig + irak AND krigen</i>	19	11	30	0,39	0,39	0,39
<i>usa AND krig + usa AND krigen</i>	70	31	101	1,45	1,1	1,32

Søkeordene som omhandler USA, slik som *bush*, *usa*, *washington*, har mange treff i perioden 18. mars 2002 til 18. april 2002. Irak og deres president Saddam Hussein nevnes også en hel del, mens de to lands hovedsteder Bagdad og Washington ikke opptrer sammen overhodet. Statistikken fra denne perioden synes

helt tydelig å ikke vise til særlig stor grad av felles dekning av de to landene, noe som reflekterer at dette er en periode uten særlig stor grad av politisk og militær spenning dem imellom.

Tabell 7 - 18. mars 2004 til 18. april 2004

Søkeord	Aftenposten	Verdens Gang	Totalt antall treff	Treff pr. utg. Aftenposten (47)	Treff pr. utg. VG (28)	Treff pr. utg. totalt (75)
<i>saddam hussein</i>	36	14	50	0,76	0,5	0,66
<i>bush</i>	127	40	167	2,7	1,42	2,22
<i>usa</i>	527	182	709	11,21	6,5	9,45
<i>irak</i>	226	60	286	4,8	2,14	3,81
<i>usa AND irak</i>	115	30	145	2,44	1,07	1,93
<i>cheney</i>	15	3	18	0,31	0,1	0,24
<i>rumsfeld</i>	15	3	18	0,31	0,1	0,24
<i>franks</i>	1	0	1	0,02	0	0,01
<i>washington</i>	93	20	113	1,97	0,71	1,5
<i>bagdad</i>	62	14	76	1,31	0,5	1,01
<i>bagdad AND washington</i>	9	2	11	0,19	0,07	0,14
<i>irak AND krig + irak AND krigen</i>	131	38	169	2,78	1,35	2,25
<i>usa AND krig + usa AND krigen</i>	116	31	147	2,46	1,1	1,96

I avgrensningen 18. mars 2004 til 18. april 2004 dekker avisene stadig de amerikanske anliggende i stor grad. Ordet *usa* opptrer hele 9,45 ganger i snitt per utgave totalt, mens *bush*, som representerer president George Bush II nevnes 2,22 ganger i snitt i hver avis i perioden. Visepresident Richard Cheney og forsvarsminister Donald Rumsfeld nevnes like mye: 15 ganger i Aftenpostens aviser og 3 ganger i Verdens Gangs aviser.

Videre skal dette kapitlet se statistikkene fra de tre perioden i sammenheng. Tabell 8 er en oversikt over antall treff på søkeordene per utgivelse for hvert av de to mediehusene. Der treffgrunnet er høyest, markeres det med fet skrifttype.

Tabell 8 – Treff per utgivelse, alle perioder

Søkeord	Aftenposten, treff pr. utg.			Verdens Gang, treff pr. utg.		
	2002	2003	2004	2002	2003	2004
<i>saddam hussein</i>	0,33	5,98	0,76	0,35	5,26	0,5
<i>bush</i>	2,14	6,12	2,7	1,17	4,76	1,42
<i>usa</i>	10,5	17,38	11,21	7,1	12,2	6,5
<i>irak</i>	0,91	20,88	4,8	0,6	14	2,14
<i>usa AND irak</i>	0,62	10,42	2,44	0,25	7,23	1,07
<i>cheney</i>	0,2	0,37	0,31	0,07	0,2	0,1
<i>rumsfeld</i>	0,08	1,33	0,31	0,1	1,43	0,1
<i>franks</i>	0,06	0,5	0,02	0,07	0,6	0
<i>washington</i>	1,89	2,92	1,97	1,96	2,6	0,71
<i>bagdad</i>	0,06	7,59	1,31	0,1	7,5	0,5
<i>bagdad AND washington</i>	0	1,12	0,19	0	1,33	0,07
<i>irak AND krig + irak AND krigen</i>	0,39	25,11	2,78	0,39	13,93	1,35
<i>usa AND krig + usa AND krigen</i>	1,45	14,51	2,46	1,1	9,5	1,1

Ved hjelp av Tabell 8 vil det være mulig å besvare forskningsspørsmålene i møte med studieobjekt Irak-krigen. I tabellen vises det tydelig at dekningen er mange ganger større underveis i krigen i 2003 enn den er i 2002 og 2004. Selv om USA-omtalen er stor også de to andre årene, blir for eksempel søkeordet *usa* nevnt i Aftenposten 6,88 flere ganger i snitt i 2003 enn i 2002, og 6,17 flere ganger enn i 2004. I Verdens Gang er forskjellen noe mindre, henholdsvis 5,1 flere ganger i snitt per utgivelse i 2003 kontra 2002, og 5,7 flere i snitt enn 2004-avgrensningen.

Blant ordene som har tydeligst utvikling er søkeordet *irak*, som i Aftenposten går fra å ha 0,91 treff per utgivelse til 20,88 i 2003, noe som vil si at 2003-forekomsten er 22,94 ganger større enn 2002-forekomsten. Utviklingen er stor også i Verdens Gang. Der går *irak* fra å ha 0,6 treff i snitt per utgivelse i 2002 til 14 treff per utgivelse i 2003, noe som vil si at 2003-forekomsten er 23,33 ganger større enn 2002-forekomsten. Deretter ser man et tydelig fall til året etter. Nedgangen til 2,14 treff i snitt per utgivelse i Verdens Gang er på 84,71 prosent, mens det faller 77,01 prosent i Aftenposten ned til 4,8 treff per utgivelse. Stor oppgang har også kategorien *irak AND krig + irak AND krigen*, som går fra 0,39 treff i snitt per utgave i både

Aftenposten og Verdens Gang, til henholdsvis 25,11 i Aftenposten og 13,93 i Verdens Gang. Det hersker derfor liten tvil om at krigen i Irak fikk stor oppmerksomhet i mediene i 2003.

Det er en liten, og tilnærmet minimal forskjell i antall treff på ordene som representerer sentrale personer i de ulike tidsavgrensningene. Forsvarsminister Donald Rumsfeld er den som har størst utslag i utviklingen fra det ene året til det andre, med henholdsvis 0,08, 1,33 og 0,31 treff per utgivelse i Aftenposten og 0,1, 1,43 og 0,1 treff per utgivelse de tre årene i Verdens Gang. Treffallene er svært lave i forhold til mange av de andre ordene, noe som gjør det hensiktsmessig å konkludere i at individfokus er lite under Irak-krigen, men et par knepp høyere enn i fredstid.

4 Komparasjon og diskusjon

Komparasjon mellom de to studieobjektene Gulfkrigen og Irak-krigen vil bli gjort gjennom å se på ett av de tre forskningsspørsmålene av gangen. I lys av dette vil det gjøres konklusjoner opp mot problemstillingen.

4.1 Er det mer USA-omtale når de intervensjoner militært i andre land enn i fredstid?

For å besvare dette forskningsspørsmålet vil det være hensiktsmessig å se på de totale antall treffene på søkeordene som direkte kan kobles til dekning av USA over de i alt seks tidsavgrensningene studien inneholder. Søkeordene som da er aktuelle er *usa* og *washington*, samt søkeordene som representerer de sentrale enkeltindividene: president (søkeord *bush* for begge studieobjektene), visepresident (*quayle* for Gulfkrigen og *cheney* for Irak-krigen), forsvarsminister (*cheney* og *rumsfeld*) og operasjonenes generaler (*schwarzkopf* og *franks*). Tallene presenteres i Tabell 9. Studieobjektene er markert med fet skrift.

Tabell 9 – USA-omtale i krigstid og fredstid – totale treff Aftenposten og Verdens Gang

Søkeord	1990	1991	1992	2002	2003	2004
<i>usa</i>	494	801	622	703	1305	709
washington	94	222	174	146	236	113
President (<i>bush</i>)	67	248	116	136	747	167
Visepresident (<i>quayle</i> og <i>cheney</i>)	4	39	15	12	26	18
Forsvarsminister (<i>cheney</i> og <i>rumsfeld</i>)	5	49	4	7	115	18
General (<i>schwarzkopf</i> og <i>franks</i>)	0	40	6	5	45	1

Tabell 9 viser tydelig at forekomsten av søkeordene er betydelig større under krigene enn årene før og etter. Samtidig synes det å være forskjeller også mellom de to studieobjektene. Under Irak-krigen omtales eksempelvis *bush* 747 ganger, mot Gulfkrigens 248. Søkeordet *usa* forekommer også flere ganger under Irak-krigen enn Gulfkrigen, da tallene her er henholdsvis 1305 og 801. På forsvarsminister-punktet er forskjellen også stor, da det under Irak-krigen er over dobbelt så mye omtale om Donald Rumsfeld som det var av Richard Cheney i 1991.

Vært å merke seg ved Tabell 9 er også at det er markant høyere forekomster av de fleste søkeordene fra 2002 til 2004 enn fra 1990 til 1992. Det kan vitne om en utvikling hvor de norske avisene generelt sett dekker saker som omhandler amerikanske anliggende i større grad enn tidligere.

4.2 Retter avisene større fokus til USA enn den stridende motpart?

Det neste forskningsspørsmålet spør om det er USA som tilgis størst fokus i avisene når de intervensjoner, eller om det er den stridende parten.

I kapittel 2 og 3 diskuterte jeg hvordan forholdet var mellom forekomster av søkeordene *usa* og *irak* var hver for seg og sammen. I Tabell 10 presenteres dette forholdene for de to studieobjektene.

Tabell 10 – Forholdet mellom forekomster av *usa* og *irak*.

	Aftenposten, treff pr. utg.		Verdens Gang, treff pr. utg.	
	1991	2003	1991	2003
Hvor ofte <i>irak</i> når <i>usa</i>	47,5 % av tilfellene	59,95 % av tilfellene	36,5 % av tilfellene	59,28 % av tilfellene
Hvor ofte <i>usa</i> når <i>irak</i>	39,58 % av tilfellene	49,91 % av tilfellene	38,98 % av tilfellene	51,66 % av tilfellene
Hvor ofte <i>usa</i> alene	52,5	40,05	63,5	40,72
Hvor ofte <i>irak</i> alene	60,42	50,09	61,02	48,34
Treff totalt <i>usa</i>	624	939	177	366
Treff totalt <i>irak</i>	520	1128	189	420

Det viser seg altså at Irak oftere nevnes i artikler hvor USA omtales, enn omvendt. Det gjelder for begge studieobjektene, og på tross av at USA har flere treff totalt i flere av tilfellene. Kun i Verdens Gang i 1991 omtales USA mer alene enn Irak.

Videre kan man ta en titt på forekomstene av de to lands hovedsteder og presidenter for å se om det skjevt fordelte forholdet også opptrer der. Under Gulfkrigen omtales *washington* 2,98 ganger i snitt per utgivelse av Aftenposten og 1,57 ganger i snitt i Verdens Gang, mens *bagdad* nevnes henholdsvis 3,63 og 2,67 ganger i snitt. I søket under Irak-krigen blir det 2,92 treff i snitt på *washington* i Aftenpostens aviser og 2,6 i Verdens Gang, mens *bagdad* er representert med 7,59 treff i Aftenposten og 7,5 i Verdens Gang. Det er altså markant flere ganger at Iraks hovedstad nevnes i avisene under de amerikanske intervensjonene. Den enorme skjevfordelingen under Irak-krigen skyldes nok at de militære kamphandlingene tidvis foregikk i nettopp Bagdad. Det er også interessant at tallene er forholdsvis like for de to mediehusene. I 1991 nevnes *bush* 3,5 ganger i snitt i Aftenposten og 1,77 i Verdens Gang, mens tallene er henholdsvis 6,12 og 4,78 ganger i snitt i 2003. Saddam Hussein opptrer på sin side 6,6 ganger i snitt i Aftenposten og 3,9 ganger i snitt i Verdens Gang under Gulfkrigen. Under Irak-krigen er han representert 5,98 ganger per utgivelse i Aftenposten og 5,26 i Verdens Gang. Under Gulfkrigen er det klar overvekt av antall ganger Hussein blir nevnt i forhold til ganger Bush blir nevnt. Under Irak-krigen er forholdet mye tettere, og i Aftenposten blir den amerikanske presidenten sågar representert flere ganger enn Hussein.

4.3 I hvor stor grad fokuserer avisene på enkeltindivider?

I det tredje og siste forskningsspørsmålet spørres det etter hvor stort individfokus avisene har i sin dekning av de to amerikanske intervensjonene. Søkordene som representerer sentrale personer i de to krigene, og deres søkeresultater, framstilles nedenfor i Tabell 11.

Tabell 11 – Omtale av sentrale individer – totale treff Aftenposten og Verdens Gang

Søkeord	1990	1991	1992	2002	2003	2004
President Irak (<i>saddam hussein</i>)	3	484	35	26	481	50
President USA (<i>bush</i>)	67	248	116	136	747	167
Visepresident (<i>quayle og cheney</i>)	4	39	15	12	26	18
Forsvarsminister (<i>cheney og rumsfeld</i>)	5	49	4	7	115	18
General (<i>schwarzkopf og franks</i>)	0	40	6	5	45	1

Av tabellen kan man lese at Saddam Hussein blir omtalt nesten nøyaktig like mange ganger under Gulfkrigen som under Irak-krigen. Kun 3 søketreff skiller. Det er dog en viss forskjell i antall treff året i forkant og i etterkant av studieobjektene. I 1990 og 1992 er det kun 3 og 35 ganger at *saddam hussein*

nevnes i avisene. I 2002 og 2004 er tallene på sin side 26 og 50. Omtalen under Gulfkrigen skiller seg dermed mer ut fra den generelle Hussein-omtalen i treårsperspektivet på det tidlige 90-tallet, enn det omtalen under Irak-krigen gjør. Det samme kan ikke sies om *bush*-søket, som har en mer eller mindre stikk motsatt tendens. Her skiller forekomsten under Irak-krigen seg i større grad ut fra årene omkring enn tilfellet er under Gulfkrigen. Fra 2002 til 2003 økes antall treff med 5,4 ganger, mens det fra 1990 til 1991 er en økning på 3,7 ganger flere representasjoner. Avisene fokuserte altså mer på den amerikanske presidenten under Irak-krigen enn under Gulfkrigen.

Når det gjelder søketreffene på de andre personene er mønsteret tilnærmet likt for de to studieobjektene. Både visepresidenten, forsvarsministeren og den ledende generalen har nærmest ingen omtale årene før og årene etter krigene. For kategorien visepresident ser man en økning på 9,75 ganger flere forekomster i 1991 enn i 1990, og en økning på 2,16 fra 2002 til 2003. Forsvarsministeren har på sin side en økning fra 5 treff i 1990 til 49 treff i 1991 – altså er det 9,8 ganger flere forekomster i 1991. Interessant nok er økningen mer markant under Irak-krigen, da søket etter *rumsfeld* gir 16,42 ganger flere treff i 2003 enn i 2002.

Videre er det interessant å se hvor langt forekomstene faller ned igjen året etter krigene. I rubrikkene for søketreffene i årene 1992 og 2004 ser man at forekomstene er noe høyere enn i 1990 og 2002 – årene før konfliktene, men langt lavere enn i selve krigsårene 1991 og 2003. Søkeordet *bush* har for eksempel et fall fra 1991 til 1992 på 53 prosent, og hele 77 prosentvis nedgang fra 2003 til 2004. Visepresidentkategorien falt på sin side 61 prosent fra 1991 til 1992, og 30 prosent fra 2003 til 2004. Tallene viser nok en gang at president Bush II fikk uvanlig høy omtale under Irak-krigen i motsetning til fredstid.

Tabell 12 – Omtale av sentrale individer – treff pr. utg. Aftenposten og Verdens Gang

Søkeord	Aftenposten						Verdens Gang					
	90	91	92	02	03	04	90	91	92	02	03	04
President Irak (<i>saddam hussein</i>)	0,05	6,6	0,5	0,33	8,98	0,76	0	3,9	0,21	0,35	5,26	0,5
President USA (<i>bush</i>)	1	3,5	1,45	2,14	6,12	2,7	0,48	1,77	1,12	1,17	4,76	1,42
Visepresident (<i>quayle</i> og <i>cheney</i>)	0,05	0,4	0,16	0,2	0,32	0,31	0,03	0,54	0,18	0,07	0,2	0,1
Forsvarsministre (<i>cheney</i> og <i>rumsfeld</i>)	0,09	0,69	0,07	0,08	1,33	0,31	0	0,35	0	0,1	1,43	0,1
General (<i>schwarzkopf</i> og <i>franks</i>)	0	0,54	0,05	0,06	0,5	0,02	0	0,32	0,09	0,07	0,6	0

Tabell 12 viser tydelig at forekomsten av søkeordene som representerer sentrale personer er høyere under Irak-krigen enn under Gulfkrigen. Samtidig ser man forskjeller mellom de to mediehusene. Aftenposten skriver mer om de to lands presidentene enn hva Verdens Gang gjør. Samstundes er tallene for kategoriene visepresident, forsvarsminister og general nokså jevne, og flere steder har Verdens Gang flere forekomster i snitt per utgivelse enn Aftenposten.

5 Oppsummering og konklusjon

I denne oppgaven har den overordnede tematikken vært norske medier og deres dekning av to amerikanske krigsintervensjoner i Midtøsten. Studieobjektene har vært Gulfkrigen, nærmere bestemt perioden fra 13. januar 1991 til og med 13. februar 1991, samt perioden 18. mars 2003 til 18. april 2003 under Irak-krigen. De neste avsnittene vil oppsummere oppgavens studier, samt konkludere i forskningsspørsmålene og den overordnede problemstillingen med bakgrunn i den forhenværende diskusjonen.

Det er helt tydelig at både Aftenposten og Verdens Gang øker sin USA-dekning i tider da de intervensjoner militært på fremmed territorium. Alle søkeordene som er med i denne studien har en kraftig økning i antall treff i 1991 og 2003, før de faller ned igjen året etter. USA har en generelt høy omtale i mediene også de

andre periodene som er undersøkt i studien, men økningen er likevel såpass markant at det er høvelig å konkludere med at USA-omtalen er langt høyere når de intervensjoner militært enn ellers.

Med bakgrunn i denne oppgavens undersøkelser kan man ikke konkludere i at USA får mer dekning i avisene enn deres stridende part i intervensjonene. Det er eksempelvis flere treff på søkeordet *irak* enn *usa*, foruten i Aftenposten i 1991. Ikke minst er det mye oftere at *irak* omtales eksklusivt, uten at ordet *usa* er involvert i artiklene. Det er også flere forekomster av søkeordet *bagdad* enn *washington*. Når det gjelder søket etter de hovedstedene er det samtidig viktig å poengtere at Bagdad i mye større grad enn Washington var direkte involvert i intervensjonene som følge av deres geografiske plassering. Dette kan skyldes den skjeve fordelingen i søket etter disse ordene, og derfor ikke nødvendigvis være et bevis på at den stridende part dekkes i større grad enn USA. Det er ei heller store forskjeller mellom Aftenposten og Verdens Gang på dette spørsmålet.

Det tredje forskningsspørsmålet spurte om avisene hadde et individfokus i sin dekning av de amerikanske intervensjonene. I den kvantitative undersøkelsen av aviskildene fra Gulfkrigen ser man for det første tydelige svar på spørsmålet om fokuset på individene. I forkant framla jeg en hypotese om at individfokuset ville være stort under krigen, og mye større enn ellers. Dette viste seg å være delvis feil. Det er riktignok større representasjon av søkeordene i perioden 13. januar 1991 til 13. februar 1991 enn tilfellet er året før og etter. Men forskjellen er ikke like markant som hypotesen i forkant ville ha det til. Dette underbygges videre i studieobjektet Irak-krigen. I dette tilfellet er det på samme måte som i studieobjekt Gulfkrigen flere treff underveis i krigen enn det er før og etter. Det er imidlertid noe større differanse mellom 2002- og 2004-undersøkelsen og 2003-undersøkelsen, enn resultatene fra Gulfkrigen. Mest i øyenfallende er omtalen av president Bush II, som er svært høy under Irak-krigen i 2003 i forhold til året før og etter. Aftenposten skriver under begge studieobjektene mer om de to landenes presidenter enn Verdens Gang. På sin side er det flere forekomster av de andre sentrale personene i Verdens Gang sin dekning.

Med bakgrunn i de tre forskningsspørsmålenes konklusjoner vil jeg nå forsøke å svare på den overordnede problemstillingen. Den lyder som følger: Hvordan framstilles amerikanske krigsintervensjoner i norske medier?

For det første framstilles amerikanske krigsintervensjoner med stor tyngde i de utvalgte norske mediene. Dekningen er mer omfattende enn i fredstid, basert på at alle søkeordene som har vært med i oppgavens studium har langt høyere andel treff underveis i intervensjonene enn året før og etter. For det andre framstilles amerikanernes motpart omtrentlig like mye som USA selv – et tegn på at de sterke vestlige båndene mellom Norge og USA i liten grad ser ut til å påvirke avisenes dekning av studieobjektene. For det tredje framstilles enkeltindividene med sentrale roller i intervensjonene mye mer enn i fredstid. Av den grunn kan man konkludere med at amerikanske krigsintervensjoner driver fram et individfokust medie-Norge. Under Gulfkrigen er det størst individfokus i Aftenposten sine aviser, mens det under Irak-krigen er størst individfokus i Verdens Gang. I særskilt klasse fokuseres det på den amerikanske presidenten, henholdsvis Bush og Bush II, samt Iraks president og diktator Saddam Hussein.

Denne studien har ikke avduket noen spesifikke utviklingstrekk i deknningen til de to mediehusene i særlig grad. Det har vist seg at det er stor variasjon i hvilke søkeord som opptrer flest ganger i snitt per avisutgivelse. Det er dog et gjennomgående trekk at Aftenposten synes på dekke intervensjonene i større grad enn Verdens Gang, og at Irak-krigen generelt sett får større omtale i begge mediene enn Gulfkrigen.

5.1 Avsluttende ord

I lys av oppgavens funn ønsker jeg avslutningsvis å framlegge noen subjektive betraktninger. Nok en gang ønsker jeg å poengtere at funnene i undersøkelsen kan ha unøyaktigheter, og at det derfor er ønskelig med ytterligere forskning for å kunne fastslå at konklusjonene i denne studien stemmer med sikkerhet. Samtidig har denne studien framlagt resultater basert på nøye planlagte undersøkelser, og de kvantitative dataene som er blitt produsert har gitt tilstrekkelig informasjon for å kunne gi et svar på oppgavens problemstilling. Ikke minst er denne studien et godt utgangspunkt for videre forskning på feltet, enten det er meg selv eller andre som velger å ta fatt på et slikt arbeid. Til slutt vil jeg også poengtere at det er foretatt en viss grad av subjektivitet i den kvantitative analysen, i form av at det er meg selv som har valgt ut hvilke ord det har blitt søkt etter. Valgene jeg tok der kan potensielt ha gjort studien unøyaktig. Dette vil som tidligere nevnt videre forskning kunne avduke og eventuelt bekrefte.

6 Kilder

6.1 Litteratur

- Bose, M., & Perotti, R. (2002). *From Cold War to New World Order – The foreign policy of George H.W. Bush*. Greenwood Press.
- Brannen, J. (1992). *Mixing Qualitative and Quantitative Research*. Avebury.
- Cleveland, W. & Bunton, M. (2009). *A history of the modern Middle East* (4. utgave). Westview Press.
- Cockburn, A. & Cockburn, P. (2002). *Saddam Hussein – An American obsession*. Verso.
- Cordesman, A.H.. (2003). *The Iraq War*. Praeger Publishers.
- Crockatt, R. (1994). *The Fifty Years War – The United States and the Soviet Union in World Politics, 1941-1991*. Routledge.
- Duedahl, P., & Jacobsen, M.H. (2010). *Introduktion til Dokumentanalyse – metodeserie for social- og sundhedsvidenskaberne, bind 2*. Syddanske Universitetsforlag.
- Flo, I. (2010). *Norsk presses historie 1-4 (1660-2010) – Bind 4, Norske aviser fra A til Å*. Universitetsforlaget.
- Greene, J. R. (2015). *The Presidency of George H. W. Bush*. University Press of Kansas.
- Hjeltnes, G. (2010). *Norsk presses historie 1-4 (1660-2010) -Bind 3, Imperiet vakler 1945-2010*. Universitetsforlaget.
- Johnsen J. & Mathisen, T. (1991). *Mediekrigen: søkelys på massemediene dekning av Golfkrigen*. Cappelen.
- Kaufman, B. I. (1996). *The Arab Middle East And The United States – Inter-Arab Rivalry and Superpower Diplomacy*. Twayne Publishers
- Kjeldstadli, K. 2007. *Fortida er ikke hva den en gang var. En innføring i historiefaget*. Oslo: Universitetsforlaget
- Lundestad, G. (2004) *USA og Europa – Imperiet og de allierte etter 1945*. Gyldendal Forlag AS.
- Lynch, T.J., & Singh, R.S. (2008). *After Bush – The Case For Continuity In American Foreign Policy*. Cambridge University Press.

- Mearsheimer, J.J., & Walt, S.M. (2007). *The Israel Lobby and U.S. Foreign Policy*. Farrar, Straus and Giroux.
- Melby, S. (2004). *Bush-revolusjonen*. H. Aschehoug & Co.
- Murray, W. & Scales, Jr. R.H. (2003). *The Iraq War – A military history*. The Belknap Press of Harvard University Press
- Murtha, J.P., & Plashal J. (2003). *From Vietnam to 9/11 – On the front lines of national security*. The Pennsylvania State University Press
- Nardi, P.M. (2014). *Doing Survey Research – A guide to Quantitative Methods* (3. utgave). Paradigm Publishers.
- Ottosen, R., Røssland, L.A. & Østbye, H. (2012). *Norsk Pressehistorie*. (2. utgave). Det Norske Samlaget.
- Rasch, B.E., Matlary, J.H., & Mydske, P.K. (2003). *Spillet om Irak*. Abstrakt Forlag.
- Singer, P. (2004). *The President of Good & Evil – Taking George W. Bush Seriously*. Granta Publications
- Tripp, C. (2007). *A history of Iraq*. (3. utgave). Cambridge University Press.
- Østbye, H., Helland, K., Knapskog, K. & Larsen, L. O. (2007). *Metodebok for mediefag*. (3. utgave). Fagbokforlaget.
- Aalberg, T. & Elvestad, E. (2012). *Mediesosiologi*. (2. utgave). Det Norske Samlaget

6.2 Andre kilder

- Aftenpostens digitale arkiv, 13. januar 1991 side 1
- Aftenpostens digitale arkiv, 18. mars 2003 side 1
- Nissen, S.K. (2000). *Det amerikanske forsvaret og fredsoperasjoner*. I internasjonal politikk (vol. 58. utg. 2.). Tilgjengelig fra: <https://www.idunn.no/doi/epdf/10.18261/ISSN1891-1757-2000-02-06> [Nedlastet 20.03.2022].
- Noreng, Ø. (2007). *Hvorfor gikk USA til krig mot Irak? Drivkrefter bak Irakkriegen*. Tilgjengelig fra: <https://journals.uio.no/babylon/article/view/4151/3623> [Nedlastet 20.03.2022].

- Ottosen, R. & Jørandli, B. (2018). Ambivalent og historieløst?: norske avisers dekning av norsk militært nærvær i Syria og Irak. I *internasjonal politikk* (vol. 76. utg. 3). Tilgjengelig fra: <<https://tidsskriftet-ip.no/index.php/intpol/article/view/658>> [Nedlastet 20.03.2022].
- Retriever database for norske aviser (ATEKST). Utvalg fra perioden etter følgende søkeord: *saddam hussein, bush, usa, irak, usa AND irak, kuwait, quayle, cheney, rumsfeld, schwarzkopf, franks, washington, bagdad, bagdad AND washington, irak AND krig, irak AND krigen, usa AND krig og usa AND krigen*.
- VG.no (2022). *VGs stiftelseserklæring*. Tilgjengelig fra: <<https://www.vg.no/informasjon/stiftelseserklæring>> [Nedlastet 04.04.2022].
- Øvrebø, O. A. (1993). *Fortellinger om Golfkrigen. En analyse av NRKs TV-dekning*. Tilgjengelig fra: <<https://bora.uib.no/bora-xmlui/handle/1956/1205>> [Nedlastet 20.03.2022].

